

Az újitómozgalom helyzete az MN központhadtáp szervezeteinél

Littomericzky János mk. őrnagy

A néphadsereg központhadtáp szervezeteinél folyó újitómozgalom helyét, szerepét tekintve szorosan kapcsolódik a hadtápvezetés célkitűzései, ezen belül is az érintett szervezetek rendeltetéséből fakadó feladatok hatékony megvalósításának elősegítéséhez. A mozgalomban meglévő szellemi tartalékok feltárása, az alkotó kezdeményezőkézség egy sor olyan újszerű műszaki-, szervezési megoldást hoz napvilágra, melyek hasznosítása nem egyszer néphadseregszintű megtakarításhoz vezetnek.

A központhadtáp szervezeteinél az újitómozgalom irányítottága és szerveztsége biztosítja a mozgalomban levő erőforrások feltárását, az alkotó tevékenység felkarolását és az eredmények hasznosítását. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy néhány területen még akad tennivaló az újitómozgalom szélesebb körű kibontakoztatása érdekében.

Jelen cikkemben az elmúlt évek – nevezetesen a VI. ötéves tervidőszak első három évének – statisztikai adatainak felhasználásával kívánom a figyelmet felhívni a mozgalom jelenlegi helyzetére és a szélesebb körű kibontakoztatása érdekében megoldandó feladatokra. Bázisnak az 1981–1982. év átlagát tekintve 1983-ban a mozgalmat jellemző főbb mutatók az alábbiak szerint alakultak.

A hasznosításra benyújtott újítások száma 197-ről 129-re (35⁰/₀-kal) csökkent. Ez tendenciáját tekintve a mozgalomra nézve negatív jelenség és mindenképpen cselekvésre hívja fel a figyelmet. Nevezetesen arra, hogy a mozgalom irányításáért és szervezéséért felelős személyeknek minden szinten hatásosabban kell törekedni az újítási kedv felélénkítésére, a mozgalmi munka jelentőségének propagálásával, az újítók népszerűsítésével, az elért eredmények elismerésével.

A hasznosításra elfogadott újítások száma 81. A hasznosításra benyújtott és elfogadott újítások aránya 63⁰/₀, a bázisarányhoz viszonyítva mintegy 6⁰/₀-os csökkenést mutat. Ez annyit jelent, hogy a hasznosításra benyújtott és elfogadott újítások aránya tendenciáját tekintve csökken. Ennek oka elsősorban az újítók-nak az újítómozgalommal kapcsolatos ismereteinek hiányából fakad. Ugyanis gyakori példa, hogy az újító nem az újítási feladattervben megoldásra váró témát választ, elképzelését, javaslatát előzetesen nem egyezteti a hasznosító szervezet vezetőjével, ezért előfordul, hogy a benyújtott újítást az érintett katonai szervezet nem kívánja hasznosítani, s így az újító önhibájából hátrányos helyzetbe

kerül. Természetesen az is előfordul, hogy az újító által benyújtott, korábban egyeztetett megoldás nem éri el azt a műszaki-gazdasági színvonalat, amelynek alapján újszerűség állapítható meg. A fentiekből adódik, hogy az újítók és hasznosítók kapcsolatát mindkét részről életszerűbbé kell tenni, ugyanis az elutasított újítások többnyire negatívan hatnak a mozgalom fejlődésére.

A hasznosított újítások száma 69. A hasznosításra benyújtott és hasznosított újítások aránya 85⁰/₀. A bázisarányhoz viszonyítva 4⁰/₀-os csökkenés tapasztalható. Itt alapvetően gondot az jelent, hogy a hasznosításra elfogadott újításokat az elfogadó szervezetnek hasznosítania is kell, hiszen az újításból eredő műszaki-gazdasági eredmény csak így érvényesíthető. Sajnálatos módon még vannak olyan szervezetek, ahol az újítást hasznosításra elfogadják, de bevezetésére nem kerül sor. Ez egyrészt az újítás eredményeinek kihasználatlanságához vezet, másrészt az újítók újítási kedvét csökkenti látva azt, hogy újításaik hasznosításra nem kerülnek.

A díjazott újítások száma a vizsgált időszakban 325. A hasznosításra elfogadott újításokhoz viszonyítva 94⁰/₀, a hasznosított újításokhoz viszonyítva 106⁰/₀. Ez utóbbi annyit jelent, hogy olyan újítások is díjazásra kerülnek, amelyek bevezetésére, hasznosítására nem került sor. Vagyis egyes esetekben az újítók díjazása megelőzi az újítás gyakorlati hasznosságát igazoló kísérleteket, a bevezetés eredményességének, vagy eredménytelenségének kockázatát a hasznosító szervezet magára vállalja. Ennek oka abban is keresendő, hogy a benyújtott újítások elbírálása esetenként nélkülözi a szakmai hozzáértést, a hasznosítói szerződést nem előzi meg a kísérleti szerződés. A fentiek mindenféleképpen károsan hatnak a mozgalom fejlődésére.

A díjazott újítások jellegét tekintve zömmel munkavédelmi, munkahelyi körülményeket javító újítások. A beruházási jellegű újítások részaránya mintegy 1⁰/₀.

Az újítások többnyire eszmei alapon kerülnek díjazásra (95⁰/₀), az eredmény alapján díjazott újítások száma viszonylag kevés, 5⁰/₀. Ez annyit jelent, hogy az újítások jellegéből adódóan, azok gazdasági eredménye többnyire nem mérhető, legfeljebb csak becsülhető. Előfordul viszont az is, hogy a gazdasági eredmény ugyan mérhető lenne, de az újító és hasznosító eszmei alapon történő díjazásban állapodik meg. Ez esetben többnyire az újító kerül hátrányos helyzetbe annak ellenére, hogy az eszmei újítási díjhoz hamarabb hozzáfér.

A hasznosításra benyújtott újítások szerzőinek száma: 271, a bázis időszakhoz viszonyítva 78⁰/₀, csökkenő tendenciájú. Ez szintén kedvezőtlenül hat az újítómozgalom megítélésére és joggal veti fel a kérdést az ok-okozati összefüggésekre. Sajnálatos módon itt is meg kell állapítani, hogy az újítómozgalom irányítottsága és szervezetsége, az agitációs- és propagandamunka nem hat kellő mértékben az újítási kedv fellendítésére, esetenként az alkotókészséget rosszul értelmezett szabályok körik gúzsba.

Az újítások szerzői közül 35⁰/₀ fizikai állományú, a nem fizikai állományúak közül 48⁰/₀ műszaki foglalkozású. A bázis időszak arányait tekintve a fizikai állományú újítók száma növekvő (6⁰/₀), a műszaki foglalkozásúak száma csökkenő (17⁰/₀) tendenciát mutat. Ez utóbbiak alapján megállapítható, hogy a műszaki foglalkozásúak körében csökkent az újítási kedv, holott itt lehetne elvárni a legtöbb újszerűséget a műszaki-gazdasági megoldások terén.

A hasznosításra benyújtott újítások szerzői közül 58% szocialista brigádtag, 13% 30 éven aluli, 6% nő, 14% külső személy. A bázis időszakhoz viszonyítva a szocialista brigádok aránya növekvő (12%), a 30 éven aluliak aránya növekvő (30%), a nők aránya növekvő (1%), a külső személyek aránya csökkenő (3%) tendenciájú. A jelzett arányok szemléletesen mutatják a szocialista versenymozgalmak újítómozgalomra kifejtett kedvező hatását, valamint a fiatalok és a nők mozgalomban való részvételüknek kedvező alakulását. Ebből következik, hogy az újítómozgalomban levő lehetőségek jobb kihasználása érdekében fokozottabban kell támaszkodni a szocialista versenymozgalmakra és az alkotó ifjúságra.

A hasznosításra benyújtott újítások szerzői közül 145 került díjazásra, ebből 41% fizikai állományú. A nem fizikai állományúak közül 50% műszaki foglalkozású. A bázis időszakhoz viszonyítva a díjazott fizikai állományúak aránya növekvő (9%), a műszaki foglalkozásúak aránya csökkenő (26%) tendenciájú. A jelzett arányok összefüggésben vannak a hasznosításra benyújtott újítások szerzőinek arányával.

A tényleges újító dolgozók száma 182, a bázis időszakhoz viszonyítva 79%. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy az újítók mintegy 67%-a azonos időszakban több újítás kidolgozásában is részt vesz. Vagyis az MN központhadtáp vonatkozásában mintegy 120 főre tehető azok száma, akik évről évre rendszeresen újítanak és szellemi bázisát képezik az újítómozgalomnak.

A központhadtáp szervezeteinél folyó mozgalmi- és mozgósító tevékenység eredményeit tükrözik a következő arányok. A vizsgált időszakban benyújtott újítási javaslatok közül 1% az Alkotó Ifjúság pályázaton, 9% a szocialista brigádverseny keretében került értékelésre, 29% feladatterv alapján, 10% előzetes szerződés nyomán került benyújtásra és értékelésre. A fenti arányokból látható, hogy a mozgalmi- és mozgósító tevékenység javításával tovább lehet az újítómozgalmat szélesíteni, a nyugvó szellemi tartalékokat feltárni.

A gazdasági eredmény és a díjazás vonatkozásában a következők állapíthatók meg.

A hasznosítás (kalkulatív díjazás alapjául szolgáló) gazdasági eredmény mintegy 1,4 MFt, a bázis időszakhoz viszonyítva 64%. A gazdasági eredmény alapvetően megtakarításból ered.

Az eszmei alapon díjazott újítások becsült gazdasági eredménye mintegy 9 MFt, a bázis időszakhoz viszonyítva 83%.

Az eredmény alapján kifizetett kalkulált díjazás 46,7 EFt, a bázis időszakhoz viszonyítva 139%. A kifizetett eszmei díjazás összege 425,2 EFt, a bázis időszakhoz viszonyítva 60%.

Az eredmény alapján díjazott újításokra eső gazdasági eredmény 233 EFt, a kifizetett újítási díj 7,8 EFt.

Az eszmei alapon díjazott újításokra eső becsült gazdasági eredmény 114 EFt, a kifizetett újítási díj 4 EFt.

A kifizetett újítási díj a gazdasági eredményhez viszonyítva eredmény alapján 3%, eszmei alapon 4%.

A fentiek alapján megállapítható, hogy az eszmei alapon díjazott újítások esetében a kifizetett újítási díjak az újítók számára kedvezőbbek, mint az eredmény alapján díjazott újítások annak ellenére, hogy az eredmény alapon egy újításra kalkulált gazdasági eredmény jóval nagyobb – több mint kétszerese –

az eszmei alapon díjazott újítások esetében egy újításra becsült gazdasági eredmény. Ennek megfelelően célszerűnek látszik az eredmény alapon kalkulálható újításokat mind az erkölcsi, mind az anyagi elismerés szempontjából előtérbe helyezni, azaz a kialakult díjazási arányokat megváltoztatni.

Össességében a statisztikai adatok elemzése alapján megállapítható, hogy az MN központhadtáp szervezeteinél működő újítómozgalom számos olyan lehetőséget hordoz magában, melyekkel tovább lehet és kell javítani a mozgalmi munka hatékonyságát, biztosítva ezzel az újító tevékenységben rejlő műszaki-gazdasági lehetőségek mind szélesebb körű hasznosítását.